

септември 2007, No 12

КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА 2007 Г.

С участието на Центъра за изследване на демокрацията тази година България за втори път участва в най-старата световна класация на конкурентоспособността на икономиките. Тя се публикува ежегодно от 1989 г. насам от IMD World Competitiveness Yearbook 2007: Годишникът на световната конкурентоспособност 2007 на IMD (International Institute for Management Development). Класацията оценява конкурентоспособността на България в сравнителен план сред 55 водещи световни икономики. Класацията на световната конкурентоспособност се ползва основно от големите международни инвеститори, но в същото време показва на обществото и вземащите политически решения предимствата и недостатъците на българската икономика, като акцентира върху най-проблемните области според 4 групи от показатели: макроикономически измерители на конкурентността; ефективност на правителството; ефективност на бизнеса; и инфраструктура - наука и технологии, човешки капитал, здравеопазване, образование.

Тази година България заема 41 място пред страни като Италия, Румъния, Украйна, Турция, Полша и Хърватия. Сама по себе си позицията е постижение за страната, като се има предвид че това е "шампионската лига" на конкурентоспособността, т.е. нациите, които определят световните тенденции в икономическото състезание. Лошите новини, обаче са две. Първата е, че България не бележи напредък спрямо миналата година, докато страните, с които се сравняваме (като Италия и Румъния, например) са се придвижили с 5-6 позиции нагоре. Втората причина за безпокойство е, че е налице влошаване на бизнес компонента – класацията показва, че българският бизнес губи конкурентоспособност спрямо миналата година.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

Класацията на световната конкурентоспособност за втора поредна година препоръчва **спешни и адекватни мерки на политиката** за:

- подобрене на бизнес средата и корпоративното управление като най-големи предизвикателства в краткосрочен план
- създаване на нови конкурентни предимства на частния сектор
- повишаване на ефективността и производителността
- подобряване на базовата инфраструктура и инвестиране в науката
- подобряване на здравеопазването и околната среда
- насърчаване на иновациите, високотехнологичния експорт и технологичното сътрудничество
- намаляване на административната дискреция, бюрокрацията и корупцията.

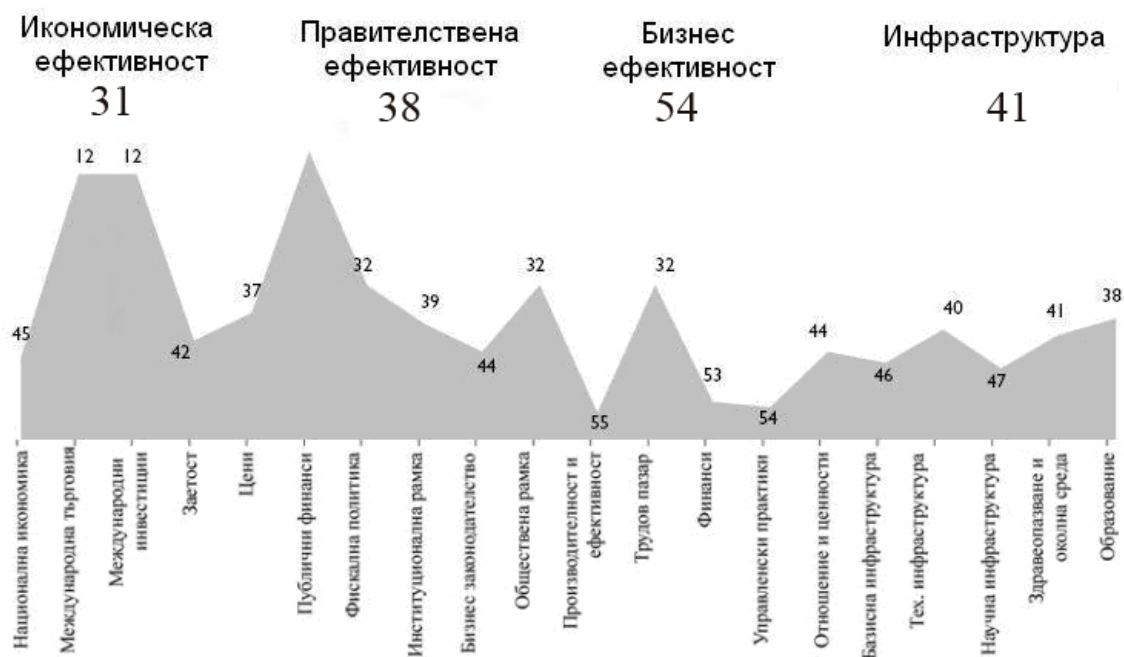
Този brief е подготвен от екип на Центъра за изследване на демокрацията. Негово съдържание може да бъде възпроизведено свободно при позоваване на източника и препратка към уеб страницата на Центъра – www.csd.bg

Бизнесът губи конкурентоспособност

През 2007 г. цялостната позиция на България се запазва на същото равнище в сравнение с предходната година, но **бизнес компонентата на индекса се влошава**. Ефективността на бизнеса е оценена на 54-то място с голяма разлика от по-доброто 42-ро място миналата година. В същото време се наблюдава подобряване на общата икономическа ефективност на страната (макроикономическата оценка). По отношение на инфраструктурата страната е класирана на 41-во място сред участниците тази година.

Тази тенденция е особено тревожна като се има предвид, че именно за бизнеса е свойствена по-добрата и бърза адаптивност към конкурентен натиск и пазарни трусове, отколкото адаптивността на правителството. Ето защо, в допълнение от резултатите от класацията, като най-големи предизвикателства в краткосрочен план се очертават политиките на микроикономическо равнище за подобрене на бизнес средата. В тази област най-вече е нужно намаляване на административната дискреция, бюрокрацията и корупцията, по-ефективна защита на личността и собствеността, инвестиции в инфраструктурата и енергийна ефективност, насърчаване на иновациите, развитие на човешкия капитал, вкл. обучение на персонала във фирмите, повишаване на мотивацията на служителите. Особен акцент класацията поставя върху **корпоративното управление**. България трябва да обърне повече внимание на бизнес етиката, спазването на правилата и договорите, отношението към инвестициите в технологии и иновации и разходите за обучение на персонала, маркетинга, вниманието трябва да се насочи и към възможностите на фондовата борса за финансиране на инвестициите. Тъй като оценката на бизнес средата в голяма степен е изготвена на база на анкета сред бизнес лидерите, възможно е тази година те да са дали по-песимистични оценки за своята конкурентоспособност в следствие от засилване на усещането за нарастнал конкурентен натиск на европейския и световен пазар, но въпреки това проблемите в сектора остават, особено по отношение на производителността на заетите.

Профил на относителната конкурентност на българската икономика 2007: 41 място сред 55 водещи икономики

На фона на недостатъците, трябва да се посочат и някои нови **конкурентни предимства на бизнеса** за 2007 г. Най-съществените промени в положителна посока са ръстът на работната сила, повишаване заплащането на труда и намалението на разходите за труд на единица продукция. Все още, основни за бизнеса остават традиционните конкурентни предимства – сравнително по-ниските възнаграждения на мениджърите, възнагражденията в сектора на услугите и като цяло - **цената на труда**. Тези предимства обаче не гарантират дългосрочен просперитет и не биха могли да преодолеят негативния ефект от ниската обща производителност на частния сектор или недостига на специалисти в ключови сектори.

Отговорностите на правителството

Миналата година може би изненадващо най-добри резултати показва ефективността на правителството. Тази година като цяло позицията се запазва (спад от 37 на 38-мо място през 2007 г.). Въпреки това позицията за ефективността на правителството не е сред първите в класацията и отговорността на държавата за конкурентоспособността на икономиката не трябва да се оставя на заден план, особено в контекста на горепосочените недостатъци в бизнес сектора.

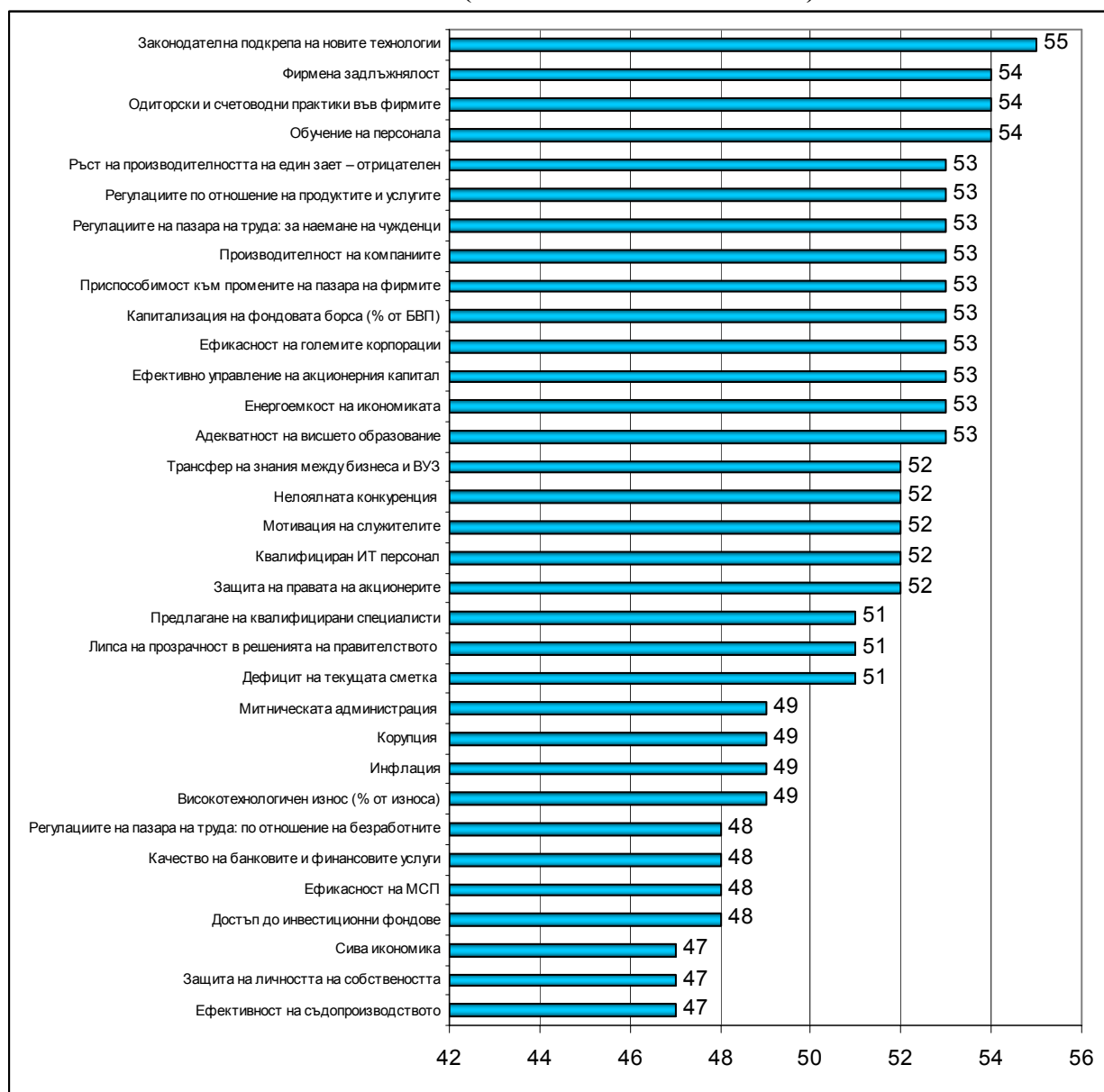
Предимствата на България за поредна година могат да се открият главно в **макроикономическите показатели**. За разлика от предходни години обаче, те вече не са в ниската инфлация и цени (тук се наблюдава дори спад с 6 позиции поради относително високата инфлация през 2006 г.), а в чуждестранните инвестиции и заетостта, бюджетния излишък, износът на стоки и услуги, краткосрочните лихви, **ниският корпоративен данък**, намаляването на държавния дълг, приходите от туризма. Към тези макроикономически предимства, обаче трябва да се подхожда с особено внимание, тъй като те крият някои сериозни микроикономически недостатъци, като например – нискотехнологичната структура на заетостта и износа на страната, ниската добавена стойност на услугите в туризма и водещото място на недвижимите имоти в чуждестранните инвестиции в страната. България изостава сериозно от останалите нови страни-членки на ЕС с реформите на микроикономическата си политика за подобряване на бизнес средата.

Въпреки че в краткосрочен план най-належащи са проблемите, свързани с бизнес управлението и ефективността на частния сектор, в дългосрочен план като най-голямо **предизвикателство** се очертава подобряването на **човешкия капитал**. За неговото развитие се отговорни както държавата, така и в последствие частния сектор. Класацията показва нуждата от повишаване на адекватността на образователната ни система, квалификацията и производителността на труда. Трябва да бъде засилена и връзката между нуждите на бизнеса и образователната система, както и продължаването на квалификацията на работещите в самото предприятие. Особено важно в това отношение е съчетаването на политиката по подобряване на човешкия капитал с микроикономически политики за стимулиране на предприемачеството и иновациите, за да се покачи добавената стойност на българските продукти и услуги. Подобряването на равнището на човешкия капитал, предприемаемостта и иновациите в страната все още не е заело подобаващото първо място в приоритетите на българското правителство, въпреки че е основен мотив в множество финансови и институционални инструменти на Европейския съюз.

В кръга на **нерешените проблеми** и отговорностите на правителството и през 2007 г. остават засилените **бюрократичните и регулативни пречки** пред бизнеса, както по отношение на продуктите и услугите, така и на пазара на труда, **сивата икономика и**

нелоялната конкуренция, корупцията, трудностите в работата на митническата администрация, ниското предлагане на **квалифицирани специалисти**, висши мениджъри и финансисти от образователната ни система и недостатъчната законодателна подкрепа на **новите технологии** и ниските разходи за изследователска и развойна дейност на бизнеса (% БВП). Особено внимание трябва да се обърне на проблема ефективност и инфраструктура, тъй като българската икономика остава **една от най-енергоемките** в Европа (53 място от общо 55 държави). Решаването на тези предизвикателства предполага много по-детайлни анализи и познания на икономиката на страната и разработването на микроикономически политики. Запазването на макроикономическата стабилност е необходимо, но недостатъчно условие за нарастване на конкурентоспособността на българската икономика в дългосрочен период. Необходима е по-устойчива, предвидима и дългосрочна макро и микро икономическа политика, които да позволят на бизнеса лесно да планира своите разходи на база единствено пазарни рискове.

Конкурентоспособност на българската икономика 2007: Критични области на изоставане (позиция от 55 икономики)

Източник: World Competitiveness Yearbook, IMD, 2007 г.

Предимства и слабости на българската икономика

Предимства	Слабости
<ul style="list-style-type: none">☐ стабилната макроикономическа среда;☐ ниските корпоративни данъци;☐ ръста на износа на стоки;☐ притока на ПЧИ и приходите от туризма;☐ ръста на заетостта;☐ намаляването на държавния дълг;☐ бюджетния излишък;☐ възнагражденията на мениджърите;☐ намаление на разходите за труд на единица продукция;☐ възнагражденията в сектора на услугите;☐ инвестициите в телекомуникациите като процент от БВП;☐ цената на интернет достъпа.	<ul style="list-style-type: none">☐ дефицита по текущата сметка;☐ регулациите по отношение на продуктите и услугите и на пазара на труда;☐ сивата икономика и нелоялната конкуренция;☐ работата на митническата администрация;☐ производителността и ефективността на бизнеса (както на големите корпорации, така и на МСП);☐ ръстът на производителността на един зает е отрицателен;☐ ниското предлагане на квалифицирани специалисти, висши мениджъри, финансисти, ниската мотивация на служителите;☐ проблемното финансиране и фирманата задлъжнялост;☐ неразвитите управленски практики;☐ високата енергоемкост на икономиката;☐ недостатъчната законодателна подкрепа на новите технологии и ниските разходи за изследователска и развойна дейност на бизнеса (% БВП);☐ здравната инфраструктура;☐ качеството на живота;☐ адекватността на образователната система.